

Bibliothèque numérique

medic@

**Winter, Johann / Gonthier d'
Andernach. Gynaeciorum
commentarius**

*Argentatori : impensis Lazari Zetzneri Bibliopole,
1616.*

V. CL.

D. JOAN. GUINTERI
ANDERNACI

GYNÆCIORUM

COMMENTARIUS,

DE GRAVIDARVM, PARTURIENTIVM,
Puerperarum & Infantium, cura.

Nunc primum è SCHENKIANA Biblio-
theca in lucem emissus.

ACCESSIT

ELENCHVS AVCTORVM, IN RE MEDICA
*clucetium, qui GYNÆCIA scriptis clara-
runt & illustrarunt.*

OPERA ET STUDIO

JOAN. GEORGI SCHENCKI
à GRAFENBERG, MEDICI,
Hagenoensis Poliatr.

SCIENTIA

ARGENTORATI

Impensis Lazari Zetzneri Bibliopola.

M. DC. VI.

3
VV. NOBIL. SAPIENTIA PRU-
DENTIA POLITICA CLUENTISS.
D N N.

COSS. MARESCALLO, SCABI-
NIS, XXIV. VIRVMQ. COLLEGIO,

SENATVS AMPLISS.

HAGENOENS. R. P. CLARISS.

S. ROM. IMPERI

CAMERAE ET OPIDI

PRÆSIDIB.

ANTIDORON ET ANTILYTRON

OFFICII C.

IOAN. GEORGIVS SCHENCKIUS

A GRAENBERG, MEDICUS

I F C N

Salvandis VITA, SANGUINE, & locuple-
randis opumorum CIVV. honestiss.

Uxoribb. & Parrubb.

GYNÆCIA hæc NOVAVETERA,

è Viscradice rediitua Animata,

retractatus interpolata,

XPHEI & KTHEI

PON. POS. PON.

A 2

4
SCHEDIASMA
IN GERMANUM FRATREM
SCRIPTUM A JOANNE ANDREA
SCHENCKIO, Medicinæ Tyrone.

*Gaza latens latebris, diademata, velleræ, gemma
Quæ terra tectæ, commoda rara parant.
Thesaurus medicos, FRATER, medicæq; Parentis
Artis opes, diris detrahis è tenebris.
Quò cluat atq; magis Patris chartacea Gaza,
Excolis hanc nobis splendidiore stylo.
Ne mihi SCHENCKI ADVM sis laudis ado-
rea SCHENCKI
Nomine sis dignus Patris, & arte tui.*

IOANNI GEORGIO SCHEN-
CKIO Poliatro Hagenaviensi, IOAN-
NES ANDR. SCHENCKIVS.

Frater Fratri

D D D.

5 GYNÆCIORUM

HOC EST,

DE GRAVIDARUM, PARTURIENTIUM, PUERPERARUM ET
Infantium cura:

COMMENTARIOLUS.

Um multa tristia & incommoda
fœminis in fœtibus gerendis, e-
dendisque in lucem superveni-
re ex ignoratione & incuria so-
leant, cogitavi me rem Christia-
no Medico non indignam facturum, si, quæ
ipse tum gestationis tempore, tum in puerpe-
rio observare debeant, in brevem quasi cõ-
mentarium redigerem: ex quo non nihil magis
eruditæ, meliore frui valetudine, & servare
fœtus, vivacioresque pareré, & à partu cor-
pus suum tueri queant.

PRIMIS MENSIBUS

Que cavenda.

Quamprimum igitur mulier uterum ge-
rere incœperit, quod facilè ex menstru-
is citra morbum & ætatem grandiore[m] re-
tentis cognoscet, ab omni vehementiore mo-
tu, & exercitio abstinabit, sive pedibus in-
ambulet, sive equo infideat, sive curru, aut

A 3

lectica gestetur. Nam ubi corpus valide nimis agitur, acetabula uteri aut dirumpi, aut laxius resolvi consueverunt, & paulò post abortus subsequi,

Adhæc cavebit diligenter gravida, ne brachia sublimius elevet, neque grave onus gestet, neque duris sellis infideat.

Exercitji autem, quod semper cibum etiã in aliis præcedet, loco, pededentim obambulat, vel corpus vel brachia leniter fricari, de mulceriq; permittat, lana filoq; diducendo commoveat,

Cibo boni succi, facilisque concoctionis, & potu vini non valentis, ac meraci nimium, sed paululum diluti, aut, si quæ abstemia sit, aqua, in qua cinnamomum incoctum sit, moderatè utatur. Alimenta autem dulcia, acris, flatuosaque non assumet: item jejunia, sitim, vigilias, mœrorem, tristitiam, iram, & omnem aliam animi perturbationem vitet.

Familiares ejus nihil quod aut insalubre, ostendent, aut etiã nominabunt, ne si id appetat illa, & non assequatur, abortui præbeant occasionem, aut fœtus turpes notas inde reportet. Quòd si vergetam aut argillam, vel carbones desideret, fabæ cum saccharo coctæ offerantur.

TERTIO MENSE.

ANte quartum mensem exactum, nulla venæ

venæ incisione, nulloque medicamento purgante évacuetur.

Sin autem magna sanguinis copia, & morbus aliquis incidens, évacuationem desideret, cucurbitulas cû scarificatu adhibebis, humeris & brachio, maximè, quando his assueverit, paululum extrahi poterit.

A QUARTO MENSE.

Ubi jam Quartus transierit, mitti sanguis darique medicamentum solet, præsertim lene & benignum, cujusmodi gravidis & aliis teneris convenit. Atque hoc ad septimum usque mensē ex Hippocratis præcepto licet.

*QUINTO SEXTO ET
septimo Mense.*

A Billo deinceps tempore, nullum ex commemoratis jam remediis adhiberi solet & debet eò, quod fœtus nûc grandior majore alimento & sanguine indigeat, & nullâ quoque medicamenti commotionem ferat.

Quanquam mihi femina aliquandò occurrerint, & adeò sanguine abundarint, ut nisi secundo mense illum detrahi curarent, tertio facerent abortum: alia rursus, nisi septimo & octavo idem facere tentarent, aut

non possent tam diu uterum gestare, aut foetū ederent emortuum.

Verum cum hæc paucis evenire soleant, omnib. concedi non possunt, sed singulis pro sua natura & constitutione consulendum est.

Hoc autem omnib. gravidis prohibendū est, ne ullo gestationis tempore sanguinem ex talo mitti cōcedant, sed ejus loco, si morb. requirat, mannae uncia ex jure gallinaceo, aut cassiæ fistularis tantundem, aut Syrupi ex rosis albo rubentibus, maceratis in rore majali confecti, unciæ instar cum modica aqua cinnamomi paulo ante cibum tuto assumi potest.

Quod si alius tantum citra morbum astrictior sit, non alienum est jus pulli aut carnis vitulinæ elixæ, cum oleo, vel ex decocto malvæ, althææ, mercurialis, & lini clysterem per inferiora injici, minori tamen mensura, quā in aliis liberis dari solet, nempe decocti quicunque olei communis triente, sacchari sextante, cassiæ fistularis uncia. At Clysmi acriores, nec non glandes ex melle & sale confectæ, gravidis & puerperis in totum sunt noxiæ. Ex pingui carne suilla, quod laridum appellant, item ex sapore, aut vitellis ovarū, salis expertos commendantur. Sin autem clysterem nolit, vel ob pudorem, vel quod nō assueverit alias admittere, crudum vitellum unum

unum, aut alterum ovirecens, positi ex recentigallinaceo, aut pisorum modicè coctorum jure calido adhuc dilutum cum momento salis & sacchari, sorbitiunculæ modo paulò ante cibum competit.

Quod si venter flatibus interdum distendatur, rectè facit fœniculi & anisi semen in pulverem redactum, mellique mixtum, aut enim saccharo tragematis instar. Si verò crura & pedes intumescant, oxyrhodino cum momento salis inungatur.

OCTAVO MENSE.

Octavo mense, qui periculosus esse solet, cibi meliores, quàm copiosiores convenient. Ut autem tunc cibo detrahi, ita exercitia corporis augere oportet.

Quia igitur tunc gravidæ, ob humores acres & ventriculum rodentes, animo deficere, & debilitari consueverunt, rectè electuarium Diarhodon aut aromaticum rosatum, aut diamargariton manè ante cibum assumet. Interdum mellis paululum delingent: Sicut cibi fastidio laborantibus, Zinziber viride saccharo conditum, quod bidianum vocamus aut cortices citri, malorumque medicorum saccharo imbutos, sicut etiam syrupos interdum gustare ex usu est. Gravida præterea utetur sæpius melle, fœtus corroborandi gra-

cia. Ubi non longè à partu est, quotidie ficus septem tostas ante cibum alium comeder, ne secundæ alligentur, sin autem alligatæ ad firmatæque fuerint, resolventur. Sed nec gravidæ vescentur falsis, ne foetus absque unguibus nascatur.

NONOMENSE.

Nono mensè vicinæ jam partui non ocio sæ erunt, nec multum sedebunt, nec subsidebunt: nec in latera decumbent, ut foetus se benè vertere nequeat, sed supina decumbet. Non multum se etiam inclinabit, ne foetus ligamētis suis umbilicalibus vinculis implicetur, undè sæpè mori cogitur. Obambulare autè & spaciari debet, magisque se ascendendo & descendendo acclivia exercere. Cibis utetur levibus & concoctu facilib⁹, ut prunis Damascenis cum saccharo, aut ficibus, uvisque passis ante cibum aliū. Deinde etiam lutea ovarū, carnes & juscula pullorum, avicularum, perdicum, phasianorū, pisces saxatiles bono jure. Atque tales cibi non solum hoc tantum mensè, sed etiam duobus succedentibus conveniēt, ut partes naturales per eos dilatentur. Astringentia autè assaque alimenta, nec non oriza, ova dura, milium, & id genus alia in commodabunt.

Confert

Confert etiam balneum aquæ dulcis cum herbis emollientibus per intervalla usitatum Laconicum verò, quod stuphã vocant noxiũ.

A balneo venter oleo rosaceo et violaceo ungantur. Naturales autem particulæ adipe gallinaceo, anserino, anatino, cum oleo liliaceo decocto que seminis lini fœnigræci, altheæ, granorum cotoneorum, vel hoc quod sequitur,

LINIMENTUM.

Malvæ.

Altheæ singularum incisarum unc.

Seminis lini uncia.

Coquantur ex aquæ sextario ad dimidias. Ex hujus decocti jure sumentur uncia tres, olei irini, amigdalini, singulæ uncia. Medullæ cervinæ uncia tres.

Hanc ex reliquis diluito, ac unctione calida utitor. Quin etiã medulla cervi ex aqua rosacea diluta uti licet.

Diebus quatuordecim ante partum venter manè & vesperi vino cretico & aqua lavandulæ irrigari debet, ut fœtus corroberetur valdè.

Quotidie panem tostum comedet, ne accrescat fœtui aliquid. *Dasß kein Gewächß werd.*

Tum naturalia hoc fotu demulcire debêt.

FOTUS.

FOTUS.

Seminis lini triens.

Malvæ.

Altheæ singularum concisarũ. M. I.

Condantur sacco, coquanturque ex aqua mediocriter. Vaporem hujus decocti gravida quotidie manè & vesperi in sella perforata excipiet, cavens, ne ventus aliqua parte accedat: deinde linteo partes ita fotas abstergat, ut ventrem inguinaque uti prius inungat.

Proximo jam partu, ut dies circiter decem solum supersint, & si prægnans jam difficultatem & dolorem sentire incipiat, balneo quotidie utetur.

BALNEUM.

Malvæ.

Altheæ, an. M. i.

Chamæmeli,

Mercurialis,

Adianthi an. M. S.

Seminis lini unc. iij.

Hæc in aqua decoquantur, quanta ad balneum parandum satis est.

Non infideat autem fœmina folio nimis calido, nec altius, quàm paulò ultra umbilicum, nec diutius, quàm hora dimidia ei infideat, ne vires elanguescant. Præstat enim fœpius repetere, quàm longius immorari.

Quodsi

Quod si infessum aquæ ferre nequeat, spongia aut pannis in eo madefactis naturalia foveat.

Laconicum, ac sudatorium balneum eo tempore minimè convenit, sed noxium est, quanquam ad nos mulieres eo utantur.

Post lavacrum semper naturalia lumbi, ilia, umbilicus, latera, aliaque illis vicina adipe quodam ex supra dictis, aut pingui medulla demulcebit. Imò etiam adipēs interdum liquefacti naturalibus rectè induuntur spongia aut canali clysteris, si uterus aridus atque siccus, ipsaq; prægnans corpore mæro atque gracili existat. Quin & suffitus ad partum facilem conducit utero adhibitus.

SUFFITUS GENITALIUM AD
partum facilem procurandum.

Muscus ambarum, gallia muscata, lignū aloes, prunis ardentibus imposita, nec non hærba odorata, menta, pulegium, calamentum, organum, majorana, gratia ac suavis sunt odoris, locos muliebres aperitunt, & ad inferiora trahunt.

Cavendum autem, ne hujusmodi aromatica naribus adhibeantur, sed potius pastilli
• Galbano, lasere, mirrha, vel ruta.

Cibus quis ex usu sit.

Tunc

Tunc etiam juscula ex gallinis, capis, & similibus assumere: Vinum autē lene & generosum, aqua dilutum bibere consilium est.

CONCLAVE IN QUO
gravidæ pariet, quale.

Non parum facit ad fœlicem partû, ut conclave, in quo partur iens agit, temperatum sit, hoc est, non nimis frigidum aut calidû. Nam illud uteri os claudit, hoc vires dissipat ac digerit. In æstate igitur, si calor urit pavimentum, folijs salicis, & pampinis vitis, aqua rosacea, cum modico aceti conspergi, irrorarique poterit. Per hyemem hypocaustum sublime, modicè calefactum conveniet: aut conclave, quod foco perenni incaluerit, sicut in Italia, Gallia & aliis calidis regionibus fieri solet.

Hoc autem ubique expedit, ut particulæ naturales & vicinæ pannis moderatè calidis foveantur.

PARTU INSTANTE QUID
agendum.

Partu jam instante, & doloribus urgentibus, commodo erit, si alvus sua sponte descendat: sin autem astricta fuerit, sollicitari debet clystere leniore. Nam recrementis ejus dejectis, uterus, & viæ, per quas foetus transit minus comprimuntur, eoque facilior partus subse-

subsequitur. His probè curatis parturiens in lectulum, si tenera, imbecillis, crassa & carnosa est, collocari debet. Paratur autem in hunc modum.

LECTULUS PARTURIEN-
tis quomodo parandus & quibus.

Sacculus amplior ex lineo panno confectus stramine repleri debet, in terramque sterni, ut pars ejus superior sit elatior, quam inferior. Huic prægna incumbet, ita ut reclinare, ac pèdere potius quam jacere videatur, pedibus ad se retractis, ne offendatur.

SELLA QUIBUS CON-
veniat.

Validæ ac robustæ in sellam collocentur quæ etiam posteriorem partem non rectam sed declivem aliquantum habeat, ut parturientes quasi resupinè insideant, pannis aut lacinjis tergo injectis.

In hac venter cum toto pondere citius quam in lectulo descendit. Verùm sæpè fit, ut universus foetus ad uteri os procumbat, antequam id cum locis vicinis laxius patentiusque evaserit, eoq; diutius ille hæere inibi cogatur, undè non exiguum vitæ periculù accedit.

IN

IN IPSO PARTUS ARTICULO
quid obstetrix aget.

Ubi jam pariendi dolores magis magisque augefcunt, obstetrix oleo chamæmelino & liliorum alborum partes naturales intus ungat, nec prius parturientem in fellâ quam uterum jam laxari atque refolvi, humoresque largius emanare sentiat, collocet.

Adhæc non ante illam ad labores conatusque adigat, quam partus se conspectui exhibeat. Quippe irriti sunt, & parturientis vires adeò convellunt, ut postea, cum opus illi erit, non sufficiat.

Commodè autem sedebit è regione parturientis, observabitque diligenter, quam in partem fœtus se moveat. Nam si is rectâ ad os uteri tendit, naturalia odoratis oleis demulcebit; Sin autem in latera declinet, ambabus manibus ventrem veluti reget, & moderabitur, ut ad os procedat. Si manus aut pes primùm se ostendat, obstetrix exigua & & blanda manu, foeni græci & feminis lini decocto jure humectata, leniter in locum suum reducet.

Quædam fœminæ adeò arctum habent os uteri, ut citra auxilium vix aut nunquam fœtum excutere possint. Idque accidit varijs de causis: vel enim calor alienus à naturali superveniens interiora nimis coarctat; vel ni-

mis

mis grandis est foetus: vel parturiens iusto pinguior: vel foetus est mortuus, qui naturam motu iuvare nequit: vel etiã frigus, plerunque in hyeme, præsertim iuenculis, quæ angustũ habent uteri ostiũ, adhuc magis adstringit: vel calor interdum in nonnullis adeo dissolvitur, ut viribus in foetu excutiendo deficiant. Cum itaque difficultas pariendi apparet, quamprimũ IESUS CHRISTUS unicus in periculis servator, ex animo invocandus, ut sua gratia miseræ parturienti adsit.

*FOETU JAM PRODEUN-
te in lucem.*

Vbi jam foetus aut capite aut pedibus in lucem prodit, pariens animari debet, admoneri que, ut spiritum, quantum potest, reprimat, contineatque, ut eo conatu foetum excutiat. Obstetrix autem in terea regionẽ uteri, quæ supra umbilicum est, manibus leniter cõprimeret, urgebitque foetum ad inferiora. Et si astrictio uteri, partum reddit difficilem: parturiens in balneũ collocanda est, cui incoctæ sunt malvæ, foenigræci, lini semina & ordeĩ latera coxæ, atque ilia ex oleo rosaceo & violaceo inungantur. Crura valide fricentur. Oxyfacchara cum menthæ & absynthij utrisque drachma semisse potui exhibeatur. Parturiens ipsa lentè per cubile ducatur. Qui assistunt parturienti vultum ejus

B

non inspiciant, ut quæ pudore afficiuntur, in partu, ut post illum, unde fit, ut minus acriter foetum edere conetur.

*SI SECUNDÆ MINUS PROM-
te rumpantur.*

QUOD si membrana foetum continens secundæ dictæ, quòd post foetum edatur, minus facile rumpatur, sed pertinacius resistat, obstetrix unguibus suis dilacerare, aut digitis appræhensam forcipe foetu salvo, incidere debet.

Contra si secundis disruptis aut præcis, humores omnes antè profluxerint, quam foetus prodeat, & naturales loci fuerint exiccati, adeps anserinus, cum oleo ex liliis albis, liquatus eis infundatur tepidus, aut albumen ovi cum vitello indatur.

*FOETU EXCUSO SI SECUN-
dæ adhuc retineantur, quid
agendum.*

SI foetu excusso secundæ adhuc retineantur pertinacius, sternutamentum excitari debet, si sponte non provenit, zinzibere, aut alio quodam acri naribus indito. Aut monocerotis cornuferi in pulverem redacti scrup.

scrupulus ex vino albo calidè bibendus: vel succus borraginis potui datus eas educit, quia facilè vomitum movet, eoque illè educuntur.

*ALIUD USU COMPROB-
atum ad secundas extrahendas.*

Sexleos
Mirrhæ
Cinnamomi
Cassia odoratæ, an I ʒ.
Gum aqua artemisiæ fumatur.

A L I A.

Pulvis lapidis gagatis potu sumtus.
Aut pulvis feminis malvæ drachmæ in-
star ex aqua calida. Aut suffitus ex ungu-
la caballina.

FOETUS MORTUI EDUCTIO.

SI fœtus mortuus fuerit, rutæ, artemi-
siæ, absinthii & piperis nigri singulis ad
pulverem tritis æquales partes, ex vino vel
aqua ceci lupini incocti sint, potui dabi-
tur. Aut verbena ex vino vel aqua vel a-
ceto. Satureja trita ligataque super ventrè
sive mortuum, sive vivum adhuc educit. Vel

butyrum cum melle ex vino, decoctum hyfopi benè ficcati ex aqua calida. Quod si his non cedit, ruta, arthemisia, oppopanæum, absinthium, trita ex modico oleo & saccharo, inguinibus vel umbilico imponantur. Ad hæc exuvium serpentis foeminæ circumdatum, cinguli modo. Idem potest lapis ætites, foemori alligatus, ubi foetus exiverit, statim amovetur, ne uterus simul à foetu edito prodeat. Quin etiam sternutatio sola partum accelerat, adhibenda autem ore & naribus constrictis, & zinzibere aut alio quodā illis indito. Hinc enim maxima vis spirituum ad interiora depellitur.

P U E R P E R A R U M A L V U S
astrieta, ut blandè solvenda.

Sialvum non dejicit primis puerperij diebus, ficum per medium dissectum univsumque in penicilli formam redigito: & glandis loco utitor ano subjiciens: aut granum coriandri saccharo conditum ano indito: aut carnem suillam sale conditam & glandis instar formatam, ano subdito: aut glandem ex sapone albo formatam ei applicato.

Quatuor aut quinque diebus à partu leni glystere ex selibra olei communis quadrante,

ae, ordei decocti juris, sacchari sextante, vitello ovi trito licet uti.

Quod si octavo die nondum alvus satis respondet: cassiæ recenter extractæ, saccharo conditæ drachmæ tres, manè & vesperi ante cœnam assumantur, instar boli, & statim cibus ingeratur.

QUÆ AD LOCOS NATURALES adhibenda.

Quamprimùm foetus fuerit excussus, hoc astringens fomentum naturalibus admoveatur.

FOMENTUM.

Rosarum rubentium P. II.

In vini ex rubro nigricantis selibra, aquæ quadrante ad tertias decoquantur: deinde juri ovum integrum indatur commisceaturque hapsis cannabinis excepta locis applicetur, biduumque retineantur.

ALIUD.

Olei hypericonis triens,
Aquæ rosacæ sextans,
Succi Polygonij uncia.

B 3

Mixtis istis hapsi imbuti naturalibus admoveantur.

Unctio.

Venter autem statim etiam hoc unguento illinetur, ne rugas aut deformitatem acquirat, sed potius confirmetur, & in pristinam formam redeat.

Olei terebinthinæ sextante
Myrtei uncia,
Genituræ cati semuncia.

Hæc autem in oleis commemoratis liquari debet.

CINCTURA VENTRIS.

Post unctionem pellis canina probè à cerdone apparata inunctaque olei myrtei sextante, mastichini uncia, olei hypericonis semuncia. Sed tam ampla esse debet, quæ totum ventrem comprehendat, paulò supra umbilicum usque ad naturalia, arcteque constringet eum, sed citra dolorem. Poterit autem commodè hoc fieri, si in latere sinistro filo suatur: calida satis ventri admoveatur, & linteis quadruplicibus aut sexuplicibus super contegatur, deligaturis idoneis

neis ea vincientibus, ut venter calidus conservetur.

Naturalibus autem locis, à secundo die usque ad septimū, lintei oleo myrtheo & hypericonis æquali portione imbuti applicentur.

SEPTIMO PUERPERII DIE.

Sex diebus exactis, septimo particulæ naturales hoc decocto foveantur.

Rosarum Rubrarum
Agrimonii,
Meliloti
Chamæmeli an. M. I.
Foliorum hypericonis.
Foliorum cotonei,
Myrtorum an. P. II.

Ex vino rubro crassoque & astringente cū modica aqua coquantur ad tertias: manè & vesperi ante somnum naturalia foveantur.

OCTAVO DIE.

Emplastrum ex albore ovi, & modico pipere paratum hapsisque cannabinis exceptū, ventri admovere convenit.

NONO DIE.

Si emplastrum hoc gratum non est, pellē caninam iterū oleo myrtheo & mastichino

imbuere, ventrique superimponere, & fascijs deligatum ad finem usque puerperii gestare conduçet.

LINIMENTUM AD LAC DISSIPANDUM.

Ut lac ad mammas regurgitans citra offensionem dissipetur, hoc linimento utendum erit.

Ceræ sextans,
Olei lini selibra,

Cera liquata fiat linimentum, quo lintei intincti mammillis pro earum amplitudine imponantur. Ubi jam discussum nec dolor amplius urget, alii lintei aqua stillatitias glandium imbuti, superimponantur. Verum hoc illis tantum consulo, quæ suum ipsæ foetum non lactant. Quod si etiam in lactantibus tumor ex copia conflatus in mammillis inflammationem minari videtur, priori illitu uti licet, glandium verò aqua abstinendum.

BALNEO QUANDO ET QUALI utendum.

A vigesimo die si masculus infans fuerit, vigesimo quinto, si foemella, hoc utetur balneo.

Majo-

Majoranæ,
Pulegii
Meliloti
Hypericonis
Millefolij.
Pimpinellæ, an. M, III.
Foliorum lauri, p. II.
Corticum mali punici triens,
Farinæ fabarum veterum lib. ʒ.
Farinæ ordei, lib. II.
Cummini contusi in pulveremq;
redacti, lib. III.

Herbas minutim concisas in sacculum condito: fabas autem, octeum, & cuminū alteri seorsim indito. Omnia simul in lebete grandi, qui aquæ duas partes, vini unam contineat, decoquantur pridie, quam balneo uti velit, & in dolium transfundatur, quod probe cõtegatur. Sequenti die balnei aquam recalefacito. Cavendum autem, ne nimium calenti lavacro infideant. Oportunum autem tempus erit, horis duabus ante cibum manè & vesperi. Cæterum puerpera sacculo, in quo farinæ sunt conditæ, infideat, sed non demissius, quàm ad usq; oris ventriculi regionem.

A L I U D.

Dolium, in quo sæces vini albi adhuc hærent, aqua fluviali impleatur, agiteturq; huc

B ʒ

illuc, ut omnia admisceantur, deinde sinantur rursus feces subsidere.

In hac aqua coquantur

Folia lauri

Rosæ rubræ

Consolida utraque

Hypericum

Pulegium

Pimpinella, an. P. II.

Farinæ fabarum veterum lib. VI.

Farinæ ordei lib. II.

Puerpera insideat sacco, cui farinæ insunt, aut alteri, qui furfures tritici contineat.

AD TORSIONES VENTRIS

in puerperio.

Torsiones & rosiones ventris præcipuè quæ ex magno uteri in pariendo conatu & labore trahuntur: interdum etiam ex materia quadam biliosa intus contenta: interdum ex flatibus retentis.

EXTERNÆ REMEDIA.

Extrinfecus igitur valet egregiè muscus cybeticus, umbilico impositus. Adhæc oleum anethinum ventri tam calidum, quam ferri potest, illutum.

INTERIORA AUXILIA IN CIBO.

Cibi loco vincit jus veteris galli, aut capi, cum modico anethi probe decocti, assumere.

Potus

P O T I O S.

POtioni autem convenit aqua ex saccharo & cinnamomo confecta, quam Hippocraticam vocant, quæ hoc modo componitur.

Aquæ coctæ, aut calentis adhuc sextariis ductus

Cinnamomi semuncia

Sacchari triens.

Piperis nigri grana tria.

Admisceantur, macerenturque horis sex, deinde colo, quam manicam Hippocratis officinæ appellant, trajici debent. Hac potione puerpera utetur tepida, sed ad modum modice. Sin hanc fastidiat, vino tenui, leni, & claro: nisi febris impediat.

Fit quoque potio ad dolores propter flatum retentos è melle & vino albo singulorum unciis duabus.

Nonnulli maxillæ lucii piscis, ambræ & zinziberis an. Iʒ. ex vino albo potu propinât.

NUTRICIS RATIO.

Infanti jam nato mel lingendum datur, postea lacte nutrietur materno, quod omnium optimè ei convenit. Sin autem ob necessitatè aliquam illo frui non potest, nutrix deligenda sana est: nec junior annis 24. nec profectior triginta quinq; colore albo rubenti, quæ non aliis vitiis

vitijs infecta, nec nimis recens puerpera fuerit, nec diutius lactaverit: māmillas non habeat infirmas, nec plus æquo amplas, sed pectus amplum, pinguis mediocriter. Cibi utetur electis concoctu facilibus & probum succum gignentibus. Abstineat aromaticis calidis, ut pipere, zinzibere, cardamonio & similibus: item porris, cæpis, alliis, salsis, austeris, acribusq;. Vinum efficax & valens, sicut aquam crudam viter: cibi immoderatio nem potusque fugiat; nam ea lac corrumpit, & pueris elephantiam, morbum comitialē, & alios morbos parit. Abstineat etiam à curis & solitudinibus, caveatque, ne menses irriterentur.

Somno non nimis longo indulgebit: nam is reddit lac pituitosum. Similiter nec diutius æquo vigilabit: hinc enim lac calidius, acrius, & puero ingratum efficitur. Exercebit se probè præsertim brachiis, nempe sarciendo, texendo, nendo: hinc enim mali humores consumuntur, ut otio augentur.

Concubitus nutricis puerum valde offendit, ut qui primum lac imminuit: & id ingratum gustu reddit: calidumque & hircum respiciens, quod puero non parum incommodi parit. Qua de causa olim mariti fustibus, tanquam equi, ab uxoribus arcebantur.

Quod si lac minuatur, pultes ex farina fabarum

barum & oriza conveniunt : item ex pane similes, cum lacte & saccharo confecti: his additur non nihil etiam seminis fœniculi.

¶ Sin autem lac fuerit spissum, tum attenuari debet cibo tenui vinoque subtili, & syrupo acetoso, nec non exercitiis, Si tenue nimis & aquosum, alimenta crassa & valida, somnique longiores conveniunt.

Ad lactis corruptionē conveniet artemisiæ crassius contusæ pauculum & linteo panno impositum jusculo indere, addito mellis momento.

INFANTIS CURA.

Quod si alvus infantis fluida fuerit, alimenta crassa & valida somnique longiores erunt. Tam diu autem pueri lacte nutriantur, donec caninos dentes seu acutos, ediderint, Quod si ante hos vinum aut cerevisiâ & alias portiones bibant, corrumpuntur; ubi verò dentes istos acquisierint, quotidie brachia ipsorum & spina post somnum leviter fricanda sunt.

BALNEUM AQUAE DULCIS
pueris utile est, ut ex quo augetur,
increscantque.

IN aqua ad horæ quartam partem jejuni lavandi ante cibum, ita tamen, ut alvus prius descenderit: deinde oleo ex olivis calido illuendi, Non

Non parum refert, quomodo pueri fasciis involvuntur: nam cum aut prorsus non illigantur: aut nimis laxæ sunt fasciæ, fluxionibus, abscissibus, gibberis & aliis incommodis sunt obnoxii: præcipuè autem claudi facillè redduntur, ubi genua ligantur, & crura manent libera.

Cum plorant aut dolorè sentiunt, aut dormire volunt, placandi sunt aut exhibita mamma, aut cantu, aut dimotione sive in cunis, sive in lectis pensilibus, sive gestatione. Observandum est, ut pueri rectè jaceant, sive decubant, non nimis rectè operimentis, nec nimium paucis, ut perfrigescant: adhæc ut lintea, quibus involvuntur, sint munda. Nam fordibus ac excrementis infecti, pueri offenduntur.

A tertio anno usque ad septimum blandè sunt educandi, nõ severè objugandi, aut verberandi, aliàs aut fiunt nimium meticulosi per totam ipsorum vitam, aut nimium attoniti ac fatui.

In primis adhuc annis non sunt ad imitationè cogèdi, nam cùm omnia ossa, cerè modo sunt mollia: & corpus gravius incidat, claudi aut in totum pedibus resoluti fiunt: cibus ter quotidie usque ad annum tertium dari illis debet, nã si nimis repleantur: convulsionibus & morbis aliis infestari solent.

Sexto & septimo anno ad ludos literarios sunt mittèdi, credèdiq; præceptoribus benignis & moderatis, qui eos non deterreant. An-

Ante hos annos non sunt ad labores duriores cogendi: alii non crescunt, sed parvi manentur instar manebunt.

MORBI INFANTIUM.

Ubi infans ægrotare incœpit, verbi gratia, morbo frigido, nutrix cibo ac potu calido siccoque alenda est, atque ita illico confanescit. Sic etiã ubi aliis morbis, ut feбри, corripitur, nutrix aqua plantaginis & similibus utetur. Pulticulæ puerorum ex mica panis contrita, quam ex farina paratæ salubriores existunt. Usq; ad annũ secundũ mel illis exhibendũ est sæpè, nam id convulsiones alvi que astrictionem & ne lactaria noceant, prohibet.

Cum infantes lac revomunt, corallium ex collo usque ad umbilicum eis suspēdendum est. Valet etiam ad dentes: idem præstat etiam ebur.

MORBI ET SYMPTOMATA A partu puerperis supervenientia,

Ad torsiones ventris à partu.

A Partu sæpè fœminis torsiones & dolores superveniunt, nam uterus tanquam fera sylvestris ob subitam evacuationem, quasi vagando huc illuc, inclinatur. Venter itaque succo sambuci cum farina ordeï & albumine ovi mixto, obduci debet. Vini calidi, in quo cyminum coctum fuerit, potio cõducit.

Suffusus

Suffitus autem ex styrace calamita, thure, femine, apij, singulis drachmæ instar, plurimum profuerit.

AD RUPTURAM GENITALIUM

& perinei, quæ ex partus difficultate accidit.

AD rupturam naturalium, quæ ex difficultate partus accidit, radicis consolidæ majoris exiccata, cymunû & cinnamomi pulvis vulvæ inditus, valet.

Nonnullis perinæon rumpitur ex partu, ut unum inter uterum & anum fiat foramen, idemque cursus, unde sæpius uterus exit, indurescitque. Partes itaque affectæ vino calido, in quo butyrum resolutum fuerit, foveri debent, quousque uterus emollescat, & tunc leniter hic reponendus est, postea perinæon ruptum, tribus locis, vel quatuor, filo sericeo suetur: mox pannus lineus utero juxta ipsius magnitudinem imponatur: postremò liquida pice oblinetur: nam ob hujus gravem odorem uterus retrahitur. Tandem rupturam pulvere ex consolidâ utraque & cumino super insperso curamus: puerpera autem in lecto collocanda est, sic ut pedes elatiores habeat: ibi ad dies octo vel novem continuos decumbet, cibum capiet, alvi excrementa, urinamque reddet. A balneo abstinebit tam diu quam diu sustinere possit: item ab ijs omnib^{us}

quæ

quæ tussim movent, & à cibis, qui non facile concoquuntur. Ad huiusmodi periculum vitandum in partu, pila oblonga ex panno in-
clatur ano, & quotiens parturiens fœtum edere conatur, illa valenter imprimatur, ne perinæ fiat disruptio.

AD FLATUS UTERI.

SI loci naturales flatus excipiant, qui inclusi dolorem pariunt, fœtus ex decocto sinapi vel cepæ confert: vel in aliis quoque tanta sæpè flatuum copia infestat, ut fœmore rupto, aut iliace videantur: quibus conducit balneum ex malva, parietaria, & similibus, & venter sæpè emolliendus. Diu autem in balneo morari oportet: deinde extra illud emplastrum ex tapi barbati succo, rapistri & farina ordeï, calidè impositum, tum rursus balneo utendum.

AD PRURITUM.

SI partes illæ pruriant, ut fœminæ illas scaldendo excoriant, unde pustulæ nascuntur, quæ maximè offendunt, ungi debent unguento quod ad ambusta inscriptum est. Recipit autem pomum unum, bolum armenû, mastichen, thus, oleum, vinum calidum, cæram & sævum. Sic autem paratur, pomum expurgatum interioribus & externis corticibus conclusum, ponitur in olla ad ignem

C

cum oleo, cæra & sævo, & cum inferbuerit mastiches, thus in pulverem redacta, imponuntur, deinde percolantur per pannum.

AD HAEMORRHAGIAM.

Quibus immoderatus fluxus accidit sanguinis, succum artemisiae, salviae, pulegii, persicariae, & id genus aliarum herbarum, syrupi modo paratum exhibere convenit. Quinetiam balnea ex illis adhuc affectum parari solent: vel emplastro ex argilla mixta cum aceto quod dextro lateri imponatur. Si ex naribus fronti, & temporibus applicetur, pro lateris ratione, ex diametro habita. Non autem fit sanguinis fluor ex naribus, nisi masculus progignatur.

*AD PROCIDENTIAM UTERI
ex partu.*

Balneum conducit ex artemisia, pulicaria, iunipero, camphora, absinthio decoctis ex aqua, in hoc puerpera insideat usque ad pectus: postea leniter lecto imponatur, decumbatque pedibus retractis, ut uterus in suum locum redeat.

Intromissus jam, pulvere pulegii, galangæ, spicæ nardi, nucis muschatæ, garyophyllatæ cum oleo moschellino & pulegii in pāniculū rarū & subtilē instar pilæ illigato & indito, atque os uteri obstrui, ut non iterū procidat. Cu-

dat. Cura a. ut retrorsum versus renēs penetrēt: atq; ibi ligandum est, antequam autem id fiat, emplastrum ex baccis lauri, nasturtiis, thuris, cinnamomi singulis quod satis est, in pulverem redactis, & ad ignem calefactis misceatur mel. Id calidū adhuc renibus imponatur, & deligetur fascia, qua pila utero indita ligata est.

Puerpera verò dies novem & plures, si necesse fuerit, in lecto supinè decumbat: sic ut ne se dimoveat, nisi magna necessitas urgeat. Talis autem cibus ei dabitur, qui non facillè per alvum descendat: nec urinam sæpè moveat. Jam verò egresso post partum imponimus lycinium comprimendo ne exeat: nisi cum urinam reddit. Tertio die balneum paramus, deinde pulveris ex zinziberis, piretri, cinnamomi singulorum æquis partibus inflantur, ne intumescat.

AD HAEMORRHOIDAS

à partu.

Hæmorrhoides ex vitio partus ortas curamus balneo ex absynthio, abrotano, cassia lignea, cortice fistulæ cassiæ, decoctis valenter ex vino: ubi puerpera egressa fuerit balneum, bōmbacem pulvere aloës, cum oleo pulegii mixto tinctam subjcito.

C 2

AD DOLOREM MAMMILLARUM
ex lacte contractum.

ARgilla aceto subacta emplastri modo valet, & lac astringit: sed locus prius aqua calida fovendus est.

AD MAMMILLARUM
abscessum.

EMplastrum ex althea, malva, absynthio, artemisia & axungia valet, ubi tumor in fastigium attolletur, nucleos contritos impone: Quod si abscessus non rumpitur, scalpello aperiatur, & paulum exprimito, ne ex subita evacuatione superveniat deterior vomica: rupto immitte Lyciniū bis vel ter quotidie vitello ovi illitū, & therobinthina, quod mirificas vires obtinet: quod si in fistulam abscessus transeat, radicem ellebori nigri intinctam oleo vel melle imposito. Vel pulverem ex lappa aspergito: his enim omnis fistula expurgat & emoritur: modo nō fuerit inter ossa, quare tādū hęc administranda, donec eadem emoriatur, & exiccatur, postea ulcus curetur.

HACTENVS.**FINIS**

Π Ι Ν Α Ε
AUCTORUM IN RE
MEDICA, GRÆCORUM, LATINO-
rum priscorum, Arabum, Latinobarbarorum,
Latinorum recentiorum, tum & pere-
grinis linguis cluentium, Exstan-
tium, MS. promissorum
vel desideratorum:

*QUI GYNAECIA, SIVE MU-
LIEBRIA PLENO ARGUMENTO
sive ex insituto scriptis excoluerunt
& illustrarunt.*

ET MAGNO OPERE PANDECTARUM,
ET PARTITIONUM MEDICINALIUM
propediem publicando, quo vel L E C O R U M C O M -
MUNIM instar, vel I N D I C I S loco, in omnes
nostræ ætatis Medicinæ Auctores, Græcos, Latinos,
Arabes, Barbaros, Veteres & Recentiores lector eru-
dicus, magna commoditate, nec minore facilita-
te utetur, succinctius exscriptus.

AUCTORE

IOANNE GEORGIO SCHENCKIO
GRAFENBERG, MEDICO.

S
C
I
E
N
T
I
A

I
M
M
U
T
A
B
I
L
I
S

ARGENTORATI,

Impensis Lazari Zetzneri Bibliopola
M. D C. VI.

MEDICI GRÆCI, ET GRÆCO-
LATINI.

HIPPOCRATES divus, Gynæciorum argumentum lib. aliquot inter omnes illustravit. Cujusmodi, de natura muliebri liber. Calvus, cujus ut prima versio, ita velitaria, bis hunc intulisse lib. Hippocrateis videtur. Inibi Asclepiada summus, affectuū partium genitalium muliebris sexus causas, signa & curationem potissimum persequitur. Idem carptim quædam etiam ad partum facientia immiscet. Libri argumenta pro instituto ordine Voluminis Pandectarum perpetuò adscribenda, veluti insequentium omnium causâ brevitatis hic prætermittim°. HIPPOCRATIS, de mulierib. morbis lib. II. Gynæciorum materiam accuratius clarantes. In his inimitabilem se præstitit, ut quos, dicente Cardano, nec tota posteritas potuit plenè vel imitari vel intelligere. Cordæus, in primū luculentos 7. Comm. inscripsit. HIPPOCRATIS, de sterilibus liber: causas & curationem infœcunditatis refert. Cardanus dubium, nec nisi pro occasione necessariū, decernit. HIPP. de fœtus ectomia, seu partus immortui extractione, libellus: brevis admodum, Quem idem Cardanus incerti & parvi momenti libris connumerat.

THEOD. PRISCIANI Archiatri, ad victori-

storiā (Salvianā alibi) Gynæcia sive Muliebria, tribus lib. inscripta, dictione Latina pura, editionis Basil. apud Frobenium, 1533. G. Krauth Medicus, Octav. Horatiani inscriptione, cum libellis medicis plurib. aliis conjunxit. editionis Argentor. apud Schottum, 1544. charta fol. Prostant etiam nunc cum Medicis antiquis latinis, in Aldiniano codice, ad finem, editionis 1547. charta fol. G. Volphius Tigurinus, cum Moschione, Cleopatra, Aliis, in Harmoniam, operis Gynæciorum conjecit. In præfatiuncula ad Timotheum fratrem, toti operi præfixa, auctor libellos suos stylo græco primum se conscripsisse, & latino demum sermone convestivisse, de seipso testis est.

CLEOPATRÆ Gynæciorum lib. 2. quos Theodeten & Methicum inscripsit. Volphius, Amicus noster, Harmoniæ Gynæciorum, cum Prisciani, Moschionis, scriptis subintulit, Cleopatræ Gynæcia M. S. supersunt in Florentina Bibl. ad S. Mariam.

SORANI, Menandri & Phœbes F. Ephesii Medici, de utero & muliebri pudendo libellus, Græcè. editionis Lutetianæ, apud Turnæbum 1544. charta 8. cum Ruffo Ephesio. Aetius ejusdem fragmenta refert: De uteri imbecillitate, de uterino furore, de uteri resolutione, de uteri procidentia, œde-

mate, Satyrias: qui sœcundæ mulieres dignoscantur, de scyrrho & scyrrhomate uteri. Et hæc omnia è IV. lib. SORANI Junioris, cujus Suidas est meminens, transcripta.

SORANUS Ephesius, Medicus Junior, Muliebrium rerum libros IV. scripsit. Suidas.

CL. GALENO adscriptus liber, de Gynæciis, cum cœteris spuris, una & altera pagina exstat, qui nonnisi morborum aliquot matricis auxilia refert, jejuna & angusta penitus tractatione. Nic. Rhegius Calaber, è græcis latina fecit.

MOSCHIONIS, Medici græci recentioris, Mulieb. morborum liber, Græcè scriptus. Continetur Volumini Gynæciorum à G. Volphio concorporatus, cui Gesnerus animadversiones inscripsit. Latinum Moschionis exemplar Volphius eodem loco in Harmoniam, conjunxit. Græcus MS. codex, è quo primum Basileæ procudi cœpit, prostat in Augustana bibliotheca. aliud itém exemplar, in Veneta SS. Joan. & Pauli. Nomen ipsum Moschionis, quum Judaicum sit, interpretis Judæi vel Latini esse, qui è græco latinum fecerit, Gesnerus censet: argumento, quod Moschion in præfatione latini exemplaris græcum Gynæc. librum, auctore non nominato, se convertisse profiteatur. At hæc citra vindicias arbitraria sunt. Latin;

AUCTORUM. 43
LATINI PRISCI.

COELIUS AU^{RELIANUS}, sive SORANUS Latinus, in Opere Acutorum & Diuturnorum morborum, inter multos alios proprios sparsim citatos, nec exstantes, Gynæciorum libros etiam commemorat. CLV. Adrianus Junius adfirmat hunc auctorem LUCIUM COELIUM ARRIANUM nominandum, qui Celerum & Tardarum Passionum libros illos scripserit. Doctiss. Mercurialis passim lib. Variarum lectionum suarum, eisdem SORANI esse decernit, nec vana conjectura, ut legenti cap. 1. lib. 2. Celerum pass. & alibi patebit. Sorani proinde fuerint hi libri, ab Aureliano ex Græco, stylo Africano translati.

SATYRÆ Gynæcia MS. in bibl. Florentina, ad S. Mariam. Considerandum an SOTIRÆ obstetricis, apud Plinium.

SOTIRÆ obstetricis Gynæcia, titulo tenus commemorat Plinius Hist. Mundi lib. 28. cap. 7.

MUTIONIS, vel MITIONIS Smyrnæi, Gynæcia MS. ad S. Mariam, Florentiæ. Miction aliquis, qui rhizotumena scripsit, citatus Plinio.

A R A B E S.

ALBUCASES Arabs, et si ex instituto hoc argumentum non excoluit, Ea tamen, quæ libro 2. Chirurgiæ per capita aliquot retulit,

C 5

ad extractionē fœtus & secundinę per instrumenta chirurgica, faciunt. Exstat id opus etiam M.S. in Bibliotheca Schenckiana, charta fol. cum picturis. Ad Albucasin auctorē referri quoque debet ALSAHARAVII Arabis Medici præstantis, & vetustis. Theorica & Practica, opera P. Riccii & Grimani edita. excusū opus Augustæ Vind. ∞ I O XIX. charta fol. Eiusdem Alſaharavi Antidotarius M.S. charta fol. paginis 310. & sectionibus 23. absolutus, exstat apud me in Bibliotheca Schenckiana. Idem Antidotarium, Galaf Israëlita, vel Judæi Ilerdensis, natione Catalani nomine exivisse fertur alicubi in Italia olim. Ad eundem auctorem referas, BULCASSIS De medicamentorum præparatione librum, cum Me suis operibus conjunctum. quem alii Servitorem nominant. Sed & Albucaſi Antidotarium apud Matthæum Dresserum exstare adfirmant. unde diligenti Alſaharavii theorica & practica, nec non Albucaſæ & Bulcaſis atque Galaf librorum collatione & lectione, facile adparebit unius Auctoris esse hæc omnia: nec malè de re medica promeritum, quisquis ea conjunctim, cum Antidotario publica faceret.

De his in Pandectis.

LATIN

AUCTORUM 43
LATINO BARBARI.

ALBERTI, Ratisponensis Episcopi, propter doctrinam MAGNI cognominati, De partu hominis lib. 1. De formatione hominis lib. 1. De secretis mulierum. Exstant cū Auctoris operibus.

HENRICI de SAXONIA, Alberti discipuli, De secretis mulierum liber, ab Alberto transcriptus. dictione barbara, nec magni momenti. editionis Augustanæ veteris, apud Sorgium, charta 4.

EROTIS Medici, Iulæ liberti, Gynæciorum librum, curandorum morborum antè partū in ipso et post eum, primus omniū G. Krauth Medicus industrius exhibuit. editionis Argentoratēsis, apud Schottum, ∞ I 3 XLIV. charta fol. cum Aesculapio, Octavio Horatiano, Oribasio, Hildegardi, Aliis. Exstat in super cum Medicis antiquis latinis, in Aldi codice, tertio loco. Editionis verò Lutetianæ apud Foucheriū, ∞ I 3 L. charta 16. Venetæ autem è Valgris I prælo, ∞ I 3 LIV. charta 8. cum B. Victorii empirica medicina: Lugdunensis apud Beraudum ∞ I 3 LXXII. charta 16. cum eadem, Tomis Gynæciorū posterius etiam adsociatus. EROTIS Medici, Iulæ Augustæ liberti esse decernimus. Et TROTULÆ mulieri corrupta inscriptione vulgus attribuit. Hic enim, quod in nomen Heroïnæ suæ concessisset, ER O S I U L I A dicitur.

etus. indeliteris immutatis, quibusdam intercidentibus, TROTULA. Trotulæ exempla aliquot MS in Bibliotheca Schenckiana.

CONSTANTINI Africani Medici, De mulierum morbis Lib. I. Cum operibus Auctoris conjunctus. editionis Basiliensis, apud Henr. P. ∞ 17. XXXVI. charta fol.

RECENTIORES MIXTI.

ADAMI LONICERI, I. F. Germani, R. P. Francfurtensis Medici, De Obstetricatu Liber, patria lingua descriptus. editionis Francfurtensis, ∞ 17. LXXIII. charta 4.

ALBERTINI BOTTONI, Patritii, Philosophi & Medici Patavini, De morbis mulieribus liber. editionis Patavinæ, ∞ 17. XXCV. charta. 4. Gaspar Bauhinus, Basiliensis Antecessor, emaculatum in sequenti anno Tomis Gynæciorum ad sociavit. Capitibus LXXIII. absolutus. Hujus Auctoris, Diorsimos seu modus discurrendi circa morbos, M S. exstat apud me, in Bibliotheca Schenckiana. Et, De Vita longa, M S. apud Martinum Holtzapfelium, Augustanum Medicum. At de his in Pandectis medicis, locis debitis.

AMBROSI PAREI, Galliarum Regis primarii, Parisiensis Chæurgi, operum, quæ
Jacobus

Jacobus Guilemeau in splendorem primus dedit & latinitate conveſtavit, De hominis generatione Liber XXIII. in elencho Gynaeciorum meritiffimo habetur; quod copioſe & doctiffimè ea, quæ ad hoc argumentum faciunt capitibus LXVII. perſequatur. quibus etiam chirurgica inſtrumenta, & Partuum Icones ſubintulit.

BALDVINI RONSEI Gandenſis, R.P. Goudanæ Medici elegantis, De humanæ vitæ primordiis hystoricisq; affectibus, infantilibusque aliquot morbis Centones. Capitibus LV. editionis ultimæ interpolatæ, officinæ Plantinianæ, ∞ I 3 XCIV, Prior enim Lovaniensis, apud Ant. Mariam ∞ I 3 LIX. Vtraque charta 8. Cum Iconibus.

BARTHOLOMAEI MERLINGERI, Germani, Auguſtani Vend. Medici, Regimen recens natorum Infantium, tum ad morbos infantiles auxilia. Linguâ patria germanica exſtant ex Egenolphi prælo apud Francfurtum, cum magni Alberti ſecretis mulierum, ∞ I 3 XXXI. denuò eodè loco, cum Alberti Rhodionis, Bonacioli, ſcriptis an fragmentis, conjuncta.

BASSIANUS LANDUS Placantinus, Patavinus Profeſſor, in Hiſtoria humana meminens eſt, Commentariolorû ſuorum, qui de prodigioſis Partibus inſcribantur.

CLAUDIUS GIARDINUS, ſcripſit de
Paris

Partu dierum CLXXI, librū, editionis Anconensis, apud Astulphum de Grandis, ∞ I O LXXII, charta 4.

EUCHARII RHODIONIS, Germani, Francfurtensis Medici Physici, Rosetū gravidarum, sive Gynæcium, De partu hominis, parturientium, infantiumque morbis & obstetricatu, cui viva agalmata nascentiū ex utero partuum inservit. Germanico idiomate invulgata, Francfurti apud Vigandum Han, ∞ I O LVII, charta 8. cum magni Alberti, Bonacioli, Cubæ, fragmentis, Capitibus XII. Indidem latina linguā exhibita, editionis prioris loci, praelo Egenolphi ∞ I O LXIII, priori forma. Liebautius in thesaurum sanitatis aliquid inde transcripsit.

FRANCISCI ROVSSETI, Galli Medici, ὑπεροτοτοκία, sive De partu Cæsareo, ingenioso & memorabili, Liber, ab auctore Idiomate gallico perscriptus, medicis passim historiis illustratus & confirmatus. A Gasparo verò Bauhino latinitate donatus, qui lectissimis insuper exēplis alijs, & raris observationibus maētavit, inque splendore dedit editionis Basiliensis, apud Valdkirchium, ∞ I O XXCII, charta 8. Tomis inde Gynæciorum cum multis alijs insertus. Sed & Francfurti Bassæus excudit ∞ I O CI, charta 8. Versionē germanicam Melchior Sebitzius,

bitzius, Medicus Argentoratensis exhibuit,
 è prælo Jobini ∞ Io XXCIII. charta 8.

GASPAR BAUHINUS, Basiliensis Anatomicus & Britanicus, Illustris. Principis Wirtembergici, unà cū Clariss. F. suo, & ipse Medicus, Amicus paternus, cū ob editionem operis Gynæciorum, tum verò Partus Cæsarii historiam illustratam & interpolatam, hoc argumentum plurimum excoluit.

GASPAR VOLPHIUS, Tigurinus Medicus, Gesnerianæ hæres professionis & Bibliothecæ, quibus & ipse prioribus annis immortalus est, Amicus paternus, Cleopatæ, Moschionis, Prisciani, & Incerti cujusdam, mulierum libros, superfluis ac repetitis omnibus recisis, in Harmoniam conjunxit. Et his libris operi Gynæciorum colligendo imprimendoque occasionem præbuisse videtur. Præterea Moschionis, Medici græci recentioris de passionibus mulierum librum, Gesneri manu repurgatum, edidit Græcè. Exstant Tomis Gynæciorum concorporata, Interciderūt viri huius abitu modicæ divitiæ & numero multæ & precio magnæ: inter quas Pandectarū volumen, Insectorū historia, Encelii Pisciu & insectorū aquaticorū historia, Gesneri praxis, Gesneri opus Botanicum penes Camerarium cum multis aliis.

GEORGIUS PYLANDER Germanus, de

morbis mulierum scripsit, ut adnotavit Varro Tigurinus, & Germanicus Plinius, GESNERUS, hunc exstare publicitus nescio.

GEORGI PICTORI (MALER) Viltingani, Germani apud Regiam Curiam Enfisheml superioris Alfatia Medici, Gynæciū, quo docetur, qui gravidæ multa pericula evitent. cui præter cætera morborum pueriliū tractatio inserta. Idiomate germanico, editionis Francfurtenfis ∞ 15 LXIX, denuò verò ∞ 15 LXXVI, charta 8.

GUALTH. HERM. RIFFI, Argentinenfis Medici, Roserum gravidarum, ab auctore inscriptum, sive Gynæcium, quo plurima & periculi plena accidentia & morbos, in ipso partu & post eum, tum parienti, tum infanti supervenientes, retulit. cui præterea victus & obstetricatus ratio inest. Primæ partis argumenta sunt xxxix. secundæ xlix. linguâ germanica, editionis Francfurtenfis apud Egenolphum ∞ 15 LXI, charta 8.

GULIELMI RONDELETI, Monspel. CL. Medici, Regiique Profess. operum M S. & è posthumis monumētis Jouberti cōmunicadorū, inter multa, ad hanc materiā faciūt: De affectib⁹ gravidæ, parturientis, & puerperæ, de impedimentis generationis, quæ ex auctoris instituto in opere Medicinæ practicæ, dudū publicato, primū locum sibi vendicare debebant.

Hieron.

HIERON. CAPIVACCI, Medici Philosoph. Patav. excellentis, Gynæciorū tractatus, cujus in Cratoniano opere mentio incidit.

De veteris librum in lucē retulit Martinus Veinrichius Silesius Medicus præstantis.

HIERONYMI MERCURIALIS Foroliviensis, Antecessoris Patavini, & divinæ Italię divi Medici, de morbis muliebrib' Libri iv. ut reliqua Auctoris omnia, doctissimi, quorū hæc series: Lib. I. de morbis, qui circa cōceptū contingunt, continens IV. capita. Lib. II. de morbis, qui circa conceptum, capitibus, V. Lib. III. de morbis, qui circa nutritionem partus, idque vel circa lac, vel circa mammas, capitibus VII. Lib. IV. & ultimus, de morbis quæ circa constitutionē seu universum uterī statum, capitibus XXIIV. Hos libros Gaspar Bauhinus ex Auctoris lectionibus, eū in ordinē cōegit. Exstant Tomis Gynæciorum. Alii etiam Venetā editionem allegant. **MERCURIALIS** Ratio lactandi infantes, con par ecchi opere Italiane. Hæc ex catalogo Bibliothecæ Hieremiæ Martii.

JACOBUS OETHAEUS, doctrina & experimēto Claris, ætatis nostræ Medic^o, ex iis quas in artis operibus cum iudicio & diligentia pervidit, observationes, Muliebrium morborum libros accuravit. M. S.

D

JACOBI RUEFF, Tigurini Chirurgi, de conceptu & generatiōe hominis, & iis que circa hæc potissimum considerantur, libri v. Iconibus partuum, & instrumentorū Chirurgiæ adhibitis. Sunt autē seorsim aliquoties, Tiguri, Francfurti, alibi, Latinè, tū & germanicè procusi. Coniunctim verò Tomis Gynæciorū adsociati. Vvolphgāgus Hallerus è germanico exemplari primum latinos exhibuit. Auctōr ad finē eius operis, librum de puerperarum, infantiumq; recens natorū variis ægritudinibus, ex iis que hinc inde à multis utiliter prodita sunt, pollicitus.

JACOBI SYLVI, Ambiani Galli nominatissimi Medici, de mensibus mulierū & hominis generatione Commentarius. Alexādro Arnando emendatore. In opere Gynæciorū. Guil. Christianus Aurelianensis in gallicum idioma vertit.

JASONIS PRATENSIS, Zyricæi, ph. & Med. elegantis, De uteris libri ii, quorū primò Embryonis in muliebrib. locis corporationē, secundò, qua victus ratione salubriter perficitur, & gravida citra ullius incommodi tormēta degat, cōmonstrat. Editionis mihi incognitæ: hæc enim ab Auctore ipso in fronte libelli de pariente & partu præmittitur. De pariente & partu liber: obstetricibus, puerperis, & nutricibus vtilissimus. in quo præter historiarū amœnitatē eruditio est nō vulgaris, edi-

tionis ∞ 10 xxvii. charta 8. loco impressio-
nis nō adscripto. Hunc auctor libellos de ute-
ris ob argumenti continuationē insequi vo-
luit: ut enim in illis de embryone cōcepto, in
his de partu ipso pertractavit. De sterilitate ar-
cēda, & progignēdis liberis, Cōmentarius, e-
ditionis Antuerpiensis apud Hilleniū ∞ 10
xxxix. charta. 4.

JOANNES ALBOSIUS, Senensis clarif-
simus Medicus, Auctor & observator Litho-
pædii Senonensis, sive Embrii in utero ma-
terno petrefacti, quod viva historia memo-
rabili contexuit. Huic phycas exercitatio-
nes eruditas Simon Provancherius inscripsit.
Cōtinetur inserta observationib⁹ quarti libri,
D. Schencki, parētis nostri: & præterea Ruf-
feti de partu Cæsareo Lib.

JOAN. BAPT. MONTANI Veronensis,
Patavini olim Profess. celeberrimi, De uteri-
nis affectibus libellus. Cū Auctoris operibus
conjūctus: & verò Gynæciorū libris insertus.

JOANNES CRATO à Cratheim, Ura-
tis. III. Imppp. Cæss. Auggg. Archiater, *in γεω-
φιλοσοφία*, adeoq; divini Hipp. judicio *ισόδιστος*,
quo eū elogio Ananastes cohonestavit, scri-
psit Gynæciorū libellū per brevē, quo ad ple-
rosq; mulierū morbos familiariacōpbatiusus
& selecta auxilia sesquichartis refert. Eū, C. L.
Scholzi⁹, de Cratōianis mōumētis æternādis
præclare merit⁹, Amicus patern⁹ singularis, lⁱ

bro IV. consil. & epist. primū intulit, demū cū magno opere Cratoniano conjunxit.

JOAN. GUINTERII ANDERNACII, Gynæciorū Cōmentariolus, de Gravidarū Parturientiū, Puerperarū & infantū, cura: in publicū venit è Schēckiana Bibliotheca medica.

JOAN. LE BON, Heteropolitani, Regis & Cardinalis Guisiani Medici, Therapia puerperarū, libellus brevitare, cū verò selectis experimentis illustris, Heroinis & Magnatibus potissimū expetendus, editionis Francfurtēsis cū HollerI medica praxi ∞ 15 XXCIX. Liebauti^o thesauro sanitatis, ex variis selecto auctoribus, medici cōpendii instar, postremo loco subintulit, Bauhinus aliquid immutavit, & tomis Gynæciorum primus conjunxit.

JOANNIS LIEBAUTI, Divionēsis, Medici Parisiēsis, de sanitate fœcunditate, et morbis mulierū Libri III. Latine scripti, lingua exstant gallica. editionis Lutetianæ apud Jac du Puis ∞ 15 XXCII. charta 8.

JOAN. LONAEI BOSCHII, Medici Antecessoris, in Acad. Ingolstadiana, De humano conceptu Theses, ann. ∞ 15 XXCIII. disputatæ Eodem loco editæ.

JOANNIS MARINELLI De ornamentis mulierū. Lingua Italica, editionis Venetæ valgrisianæ, ∞ 15 LXXIV. De morbis mulierum. eadē tum lingua, eademq; ex officina. Ex his libris, Hieremias Martius alterum Germanicè
● convertit. IOANNES

JOANNES SCHENCKIUS, à Grafenberg Medicus, Parens mihi cum natura, tū virtute amantissimus, Quarto operis OBSERVATIONUM & medicarū paratyrisē, circagenitalia sexus muliebris, cōceptionē, super fœtationē, partum, embryotomiā, molā, puerperia, menses, uteri deniq; ectomiā, & alia, Rara mult, scitu digna in publicū retulit. Ut argumentū inter omnia necessariū & illustre cēseri debeat. Theoremata enim artis, & canones cū in arte nostra, hucusq; sufficiēter ex culti; Defuit hæctēus picta illa Pathologia, & historica memorabilis praxis, è naturæ libro usu & experimento eruenda. Cæterū id opus OBSERVATIONUM interpolatū, magna accessione maētū, ut primū occasio erit, conjunctim tomis duob, charta fol. invulgabimus.

ISRAEL SPACHIUS, Argentinensis Medicus, Gynæciorum libros posterius conjunxit, atque in publicum retulit.

I. C. SCALIGER, Herois & Medici utraq; laude cluentis, de femine genitali lib. VII. ut auctoris reliqua, augustiss. quibus de hōinis generatione, tū de causis ejusdem, atq; itē sterilitate, quæque ad fœtū utero contentū, vel extra hunc, facere vidētur, egit. Desiderantur hæctenus. & unā cū Libris Botanicis, Originū, Exercitationū Exotericarū Familiariū, Nobilium, Aliisq; sive perierunt sive delitescunt.

LEONELLI FAVENTINI, De Victoriis,

apud Felfinēfes olim Practici Medici, De Hysteri-
 cis affectibus tractatus, cōjunctus cū Au-
 ctoris pueriliū morborū libro, Georgio Kuf-
 nero accurante, Gynæciorū sive muliebrium
 morborū lib, eodē Auctore, M. s. Viennæ Au-
 striacæ adseruari, & apud Christoph. Herper-
 gerū Medicū superuisse legimus, qui cum su-
 periore fortassis idem fuerit.

LIBER MATRICIS, Auctoris incogniti,
 à G. Volphio cū Prisciano, Moschione, Cleo-
 patra, in Harmoniā relatus. Cui proinde cer-
 tam classē adscribere non licet.

LUDOVICI BONACIOLI, Medici Ferrar-
 iensis illustris, Enæas muliebris, cōprimis
 elegans, ad Divam Lucretiam Borgiam, Fer-
 rariæ Ducisā. in lucē vēit in Italia, ut apparet
 charta fol. minori. prima ex hac capita tria de
 vteri fabrica, separatim cōstat edita Argento-
 rati apud Syboldū, charta 8. Posterius Tomis
 Gynæciorū totus liber infertus. Cap. sunt 1 x.

LUDOVICI MERCATI Hispani, Medici-
 næ in Vallefoletana Academia professoris,
 Gynæciorū siue de mulierū, virginū, viduarū,
 steriliū, prægnañtiū, puerperarū, & nutricū
 morbis cōmunibus, Libri 1 v. Primi sunt capi-
 ta, xvii. secundi, xxix. Tertii, xxii. ultimi, xix.
 Opus insigni doctrina cluens. editionis Basili-
 ensis, apud Valdkirchiū, ∞ 15 LXXXIIX charta
 4. præterea Tomis Gynæciorū, de eodem ar-
 gumento selectis, existant. M A U-

MAVRICICORDABIRhemi, Parisiensis
Medici doctus. Cōmentariū luculenti VII. in
primū Hippocratis *πρὸς γυναικίας*. editionis Lu
tetianæ, ∞ 15 XXCV. charta fol. & Tomis in
de Gynæciorum operis conjuncti.

NICOLAI ROCHEI, Medici Galli, De
morbis mulierū curandus liber: partim ex ve
terū Græcorū, Latinorū & Arabū monument
tis, partim experientia propria confectus. In
opere Gynæciorū. Capitibus xxxii. Auctor in
prefatiūcula ejus libri, aliorū quoq; cōmuni
candorū meminēs est, maximē verò libri De
femiac genitali, & meatū membrorūq; fe
minariorum morbis, libri de natorū educa
tione & eorum morbis.

RENATVSTHIONEAV, Medicus Turo
nensis, scripsit miraculosam Historiā, fetus
in utero Menses xxiii. apud Turonenses ge
stati, circa Ann. ∞ 15 XXG.

RODERICIA CASTRO LUSITANI,
philosophiæ ac Medicinæ Doctoris per Euro
pam notissimi, de universa mulierum me
dicina, novo & antehac à nemine tentato
ordine opus absolutissimum. Hamburgi, in
officina Frobeniana, typis Philippi de OHR.
Anno c15 15 ciii.

SPERONUS SPERONIUS, in literas de
dit, Dialogum De partu mulierum, hunc te
stem laudat Marcellus Donatus, historia me
dicæ mirabili, pagina 219,

THADDAEIDVNI, Locarnensis Claris, Medici, Muliebriū morborū omnis generis Remedia, ex Discoride, Galeno, Plenio, Arabibus, ex Barbaris studiosē collecta, & ex ordine per morborum classes disposita. editionis Argentoratēsis officinae Rihelii. ∞ B LXV. charta 2. Capita libelli xxx.

WIRTEMBERGICUM JATREION, ex Cimeliis & selectis comprobati usus Experimentis congestū, libro secundo, ad morborū muliebriū, tū & infantū recens natorū curationē, per classes, laudatissima expromit remedia, & ob copiam atque delectū fortassis vel obiter huc referatur. Quod cū nonnisi lingua germanica (quæ est medicinæ hodierni temporis prophanatio) exstet; Nos Exotericorū Experimentorū ad diversos morbos, & præcipuis medicorū libris selectorū, Decadē latinā propediē, non sine Deo, publicabimus.

Muliebriū tractationē nō pauci præterea sparsim libris suis, interdum ampliore argumento prosecuti sunt, præsertim qui Practicas medicinæ, Anatomica, & cōsilia sive Responsa publicarūt: quos vel quod nō ex professo atq; instituto Gynæcia conscribant, tum quod in Pandectarum volumine, & Jatricis nostris Bibliis accuratius de his pertractatum sit, meritissimò prætermisimus.

F I N I S.